

Broedgevallen van de Stormmeeuw *Larus canus* in het binnenland in Noord-Holland

Inland breeding of Common Gull in the province of Noord-Holland

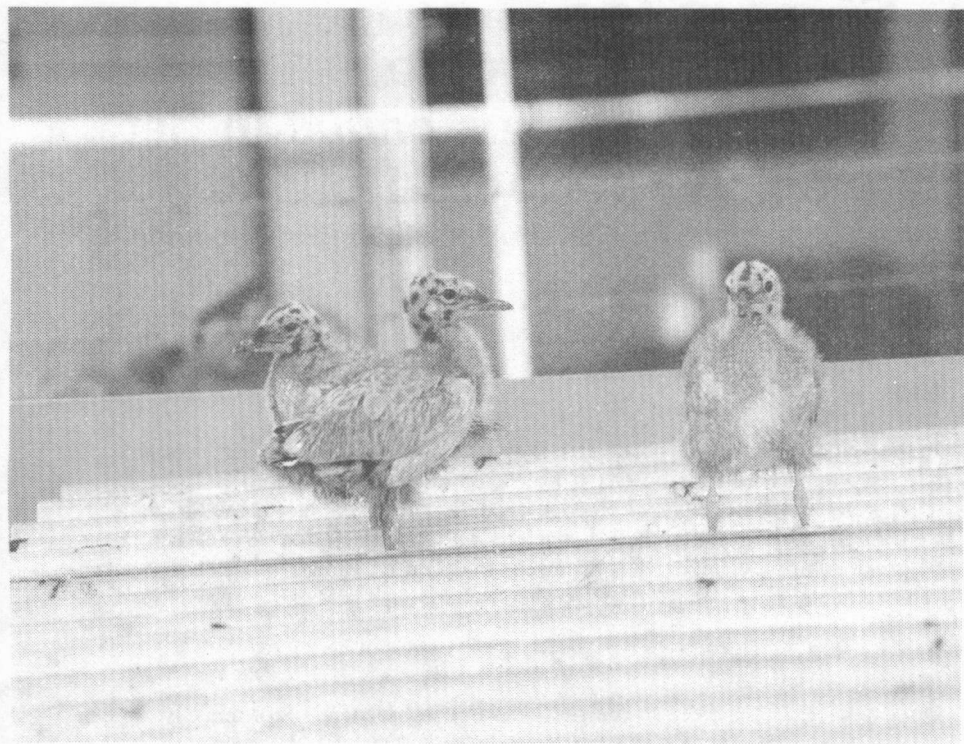
Kees Woutersen & Kees Roobeek

Inleiding

In het Noordhollands Dagblad (NHD) werden het afgelopen jaar verschillende stukjes gepubliceerd over op daken broedende meeuwen in Noord-Holland. Daarnaast werden ook steeds vaker broedgevallen van meeuwen, met name Stormmeeuwen *Larus canus*, buiten het duingebied vastgesteld. In dit artikel een korte bespreking van vestigingen van meeuwen op daken en van de mogelijke oorzaken van een aantal opmerkelijke broedgevallen in het binnenland van de provincie.

Broedgevallen op daken

Op 15 juni 1991 werd een foto afgedrukt van een broedende Stormmeeuw op een fietsenhok van het kantoor van het Noordhollands Dagblad, dat gelegen is op het industrieterrein Oudorp te Alkmaar. Een week later werd een foto van de drie pas uitgekomen pullen geplaatst (figuur 1). Werknemers van de krant hadden de pullen daar ook op de grond gezien, totdat ze vrijwel vliegvlug waren en twijfelden niet aan een succesvol verloop van het broedgeval. Eind juni verschenen er berichten in de pers over perikelen met op platte daken broedende meeuwen op het industrieterrein van Heerhugowaard. De burgemeester van deze gemeente had toestemming verleend tot afschot toen dakreparatie 'onmogelijk' was vanwege 'agressieve meeuwen' die hun daar verblijvende jongen verdedigden. Na het afschieten werden nesten en jongen ook verwijderd, zodat niet meer was na te gaan om hoeveel nesten het was gegaan. Naar alle waarschijnlijkheid ging het hier om Stormmeeuwen. Het broeden van Stormmeeuwen op daken komt in Nederland niet vaak voor. Kooistra (1985) noemde broedgevallen op gebouwen van het Energieonderzoek Centrum Nederland (ECN) te Petten en op het dak van een pompstation in het Noordhollands Duinreservaat. In 1991 hebben waarschijnlijk ook Stormmeeuwen gebroed op daken van de Hoogovens te IJmuiden (Limosa 64: 135, 1991).

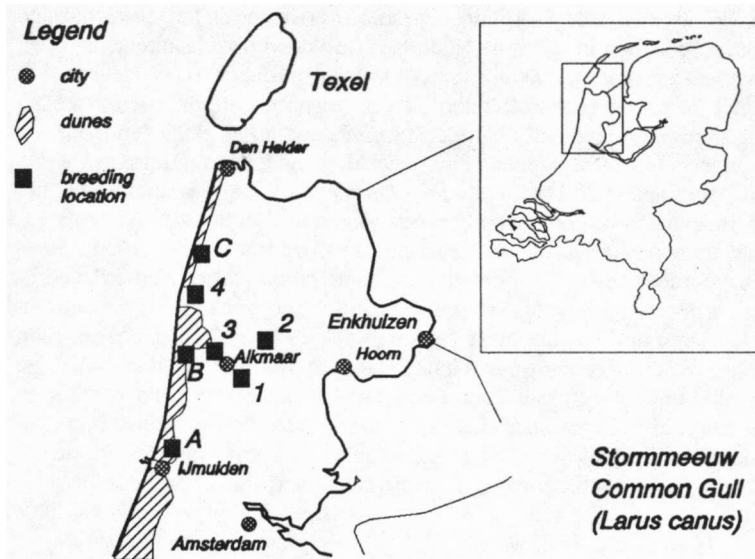

figuur 1. Pulli van Stormmeeuw Larus canus op dak van fietsenhok, industrieterrein Oudorp, Alkmaar, juni 1991 (foto Johan Bos, NHD).

figure 1. Common Gull pulli on flat roof of garage, Alkmaar, June 1991.

Broedgevallen buiten het duingebied

De in de regionale krant gepubliceerde broedgevallen zijn vooral ook interessant omdat ze buiten de kuststreek, op grotere afstand van zee (8-11 km van de duinen) plaatsvonden (figuur 2), hetgeen in Nederland een zeldzaam verschijnsel is (Teixeira 1979). Het broeden van Stormmeeuwen buiten de duinen werd al in 1986 in de Putten vastgesteld, achter de Hondsbossche Zeewering (3 paar, Kapteyn 1989). In 1991 broedden hier reeds 16-17 paren. In 1988 werd in Noord-Holland voor het eerst een kolonie Stormmeeuwen op grotere afstand van de kust ontdekt (Roobeek 1992). Bij een telling van een kolonie Kokmeeuwen *Larus ridibundus* werden toen 14 nesten van Stormmeeuwen gevonden bij een gaswinlocatie in de polder Bergermeer, tussen Alkmaar en Bergen (4 km van de duinen). De Stormmeeuwen broedden hier op dijkjes die het gaswinningsplatform scheiden van het omliggende

figuur 2. De kop van Noord-Holland met afwijkende broedlocaties van de Stormmeeuw *Larus canus*. Locaties in de duinen waar op gebouwen wordt gebroed: A. Hoogovens, B. pompstation Bergen, C. ECN Petten. Broedlocaties buiten de duinen: 1. industrieterrein Oudorp, 2. industrieterrein Heerhugowaard, 3. gaswinlocatie Bergermeer, 4. De Putten.

figure 2. Province of Noord-Holland with aberrant breeding locations of Common Gull. A-C on buildings, 1-4 outside the dunes.

weiland. De vegetatie op deze dijkes was verdord door bespuiting met herbiciden, zodat de indruk van een duinlandschap gewekt werd. In 1989 en 1990 werden respectievelijk 13 en 11 nesten tot op ongeveer 25 meter van het platform gevonden, waarvan enkele in het weiland. In 1991 bevonden 7 van de 14 nesten zich in het weiland en deze lagen tot op 100 meter afstand van de eerste vindplaats. Op 16 juni 1991 hadden diverse paren half volgroeide jongen.

Discussie

Een verklaring voor de recente vestigingen in het binnenland van Noord-Holland lijkt voor de hand te liggen. Nadat de *Vos Vulpes vulpes* aan het eind van de jaren 80 in de Noordhollandse duinen sterk is toegenomen, is daar het aantal uitgevlogen Stormmeeuwen drastisch verminderd. In 1990 en 1991 zijn in de grote kolonie bij Schoorl (1500-2000 paren) in het geheel geen jongen meer grootgekomen, zodat de vlucht naar vossvrije gebieden de enige oplossing voor de Stormmeeuw lijkt te zijn.

Het grootste probleem dat de Stormmeeuw moet overwinnen is het overschakelen naar een ander broedbiotoop, dat in Nederland tot dusverre uitsluitend in open duinlandschap gelegen was. De nieuwe broedplaatsen op daken en weidegrond, in combinatie met de goede broedresultaten aldaar, bewijzen dat een overschakeling zeer wel mogelijk is. Broedkolonies van de Stormmeeuw in het binnenland zijn wel bekend uit andere Europese landen, bijvoorbeeld in Schotland (Buckland *et al.* 1990) en in Duitsland (Sleeswijk-Holstein; Thies 1978). In Scandinavië is het broeden van Stormmeeuwen op daken heel gewoon en in Schotland is het een sinds mei 1984 snel toenemend verschijnsel (Sullivan 1985, Buckland *et al.* 1990). Er is een duidelijk voordeel verbonden aan het broeden buiten de duinen in Noord-Holland. Tot en met begin juli, dus ver in het broedseizoen, zoeken Stormmeeuwen het grootste deel van hun voedsel in weilanden (Keijl *et al.* 1987). Pas daarna gaan ze naar zee om te fourageren. In het binnenland van Noord-Holland bevinden ze zich dicht bij hun belangrijkste fourageergebied, waardoor ze minder tijd en energie kwijt zijn met heen en weer vliegen. Al met al tonen deze nieuwe broedgevallen aan dat het nog lang niet zeker is dat door de komst van de Vos in de duinen de Stormmeeuw als broedvogel uit West-Nederland zal verdwijnen.

Summary

*In 1991, breeding of Common Gulls *Larus canus* at two inland sites in the province of Noord-Holland was reported by a regional newspaper. Nests were built on roofs (1, 2). So far, breeding on roofs by Common Gulls had only been reported a few times in the Netherlands, although it is common in Scandinavia and increasing in Scotland. Besides nests on roofs, inland (i.e. outside the dunes) ground nests in Noord-Holland were first reported in 1988 (figure 2). It is presumed that these new inland settlements are connected with the dramatic increase of the Red Fox *Vulpes vulpes* in the dunes of Noord-Holland, the traditional nesting area. Presumably due to fox predation, not a single young fledged in 1990 and 1991 in a colony of 1500-2000 pairs in the dune area. The recent inland settlements show, however, that the species is capable to adapt to other breeding habitats when urged to do so.*

Buckland S.T., Bell M.V. & Picozzi N. 1990. The Birds of North-East Scotland. North-east Scotland Bird Club, Aberdeen 473 pp.

Kapteyn K. 1989. Het aantalsverloop van vogels in de Putten in 1986. *Kleine Alk* 7: 49-68.

Keijl G., Roomen M.van & Veldhuijzen van Zanten H. 1986. Voedseloecologie van de Stormmeeuw (*Larus canus*) te Schoorl 1986: Voedselkeuze en fourageerritme in de periode dat de jongen worden grootgebracht. Inst. lerarenopl., Hogeschool Holland, sectie biologie, Diemen 64 pp.

Kooistra H. 1985. Stormmeeuwen *Larus canus* broedend op en tegen gebouwen. *Limosa* 58: 73-74.

Roobeek K. 1992. Weidevogelinventarisatie noordelijk deel Bergermeer 1991. Klei-

ne Alk.

Sullivan M.A. 1985. Common Gulls successfully nesting on a roof in Aberdeen. Scott. Birds 13: 229.

Teixeira R.M. (ed.) 1979. Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Natuurmonumenten, 's-Graveland 431 pp.

Thies H. 1978. Bestand und Ökologie der Sturmmöwe (*Larus canus* L.) an Hochmoor-Brutplätzen im westlichen Kreis Segeburg, Schleswig-Holstein. Corax 6(4): 3-24.

Kees Woutersen, Moraviëstraat 10, 1827 ED Alkmaar & Kees Roobeek, Loop 21, 1862 JG Bergen NH.